

List Klementa Římského Korint'anům

Vybral, přeložil, úvody a poznámkami opatřil **Josef Novák**
Další šíření textu je možné jen se souhlasem autora. Budete-li
text knihy nebo jeho části dál užívat v elektronické či jiné
formě, uveďte, prosím, citaci a odkaz na naši stranu
www.fatym.com.

On-line text vytvořen dle:

Novák, J: "List sv. Klementa Korint'anům" in *Druhá patristická
čítanka (Teol. studie)*, ed. Novák, J., Praha: Česká katolická
charita, 1985 (str. 40-76)

Sv. Klement Římský

Sv. Klement Římský požíval v křesťanském starověku velké
vážnosti, ač se z jeho pera zachoval jen jeden písemný
dokument. Z jeho života toho víme málo. Sv.: Pavel v listě
Filippanům (4,3) uvádí Klementa mezi svými spolupracovníky.
Nelze ovšem s určitostí říci, že by tento Pavlův Klement byl
totožný s naším Klementem Římským. Nápisy z Pavlovy doby
ve Filippách ukazují, že toto jméno tam bylo dost časté. Popřít
to není ovšem také možné. Vezmeme-li totiž za podklad
Klementovu smrt r. 99 a Pavlův pobyt ve Filippách na druhé
apoštolské cestě r. 52 či na třetí r. 57, mohl by tu Klement
poznat apoštola ještě jako chlapec či mladý muž. Kdyby jím byl
tento Pavlův Klement, dalo by se z toho soudit na jeho
pohanský původ a pravděpodobné narození ve Filippách či v
blízkém okolí. Podle pozdějších údajů, pramenících z pseudo
klementinských spisů, byl ztotožňován s konsulem Titem
Flaviem Klementem, jenž měl být r. 85-96 pro své přiznání se
ke křesťanské víře popraven. Podle zprávy sv. Ireneae z druhé
poloviny 2. st. (Adver. Haer. 3,3,3) byl třetím nástupcem sv.
Petra na římském biskupském stolci (r. 90-99⁹). Podle zprávy u
Tertulliana z konce 2. st. jej vysvětil sám sv. Petr (Praescr. 32).
Pozdější zprávy (u Simeona Metafrasta z 2. pol. X. stol.)
uvádějí, že jej Traján poslal do vyhnanství na Chersones, kde v
moři našel svou smrt. Jeho údajné ostatky našel za podpory
chersonského kléru r. 861 jeden ze soluňských bratří sv. Cyril.
Oba svatí bratři Cyril a Metoděj ostatky pak přinesli do Říma.
O vážnosti Klementově, jakou požíval v křesťanském
starověku, svědčí množství spisů uváděných jeho jménem tzv.
pseudo klementiny. K listu adresovanému Korint'anům o 65
kapitolách, kde o Klementově autorství není pochybností, je v
překladu připojen i tak zvaný 2. Klementův list Korint'anům, u

něhož jsou určité pochybnosti vzhledem k jeho zcela všeobecného obsahu. Podle Eusebia (H. E. III,38) nebyl v křesťanském starověku citován ani používán, je však téměř vždy uváděn spolu s prvním listem.

Úvodní poznámka

List Korint'anům nám v nejkrásnějším světle ukazuje postavu sv. Klementa. I když sv. Klement sebe nejmenuje, vystupuje tu jako hlava církve na obranu Kristova učení a celistvosti církve. K napsání listu jej přinutily spory v korintské křesťanské obci. Tam v době, kdy byl Klement římským biskupem, se někteří mladší členové církve postavili proti kněžím; "kteří byli s vědomím církve od nástupců apoštolů ustanoveni a kteří slouží Kristovu stádcí rádi, pokorně, neohroženě a ne řemeslně" (kap. 44), a zbavili je jejich úřadu. Když se o tom dozvěděla římská církev, snaží se zprostředkovat znovu smír. Klement jim tedy posílá list, v němž s rozhořčením odsuzuje jejich počínání, radí k laskavosti, pokoře a svornosti, ale též upozorňuje na smutné následky rozkolu. Tento list byl ve starokřesťanské době velmi znám. Téměř všichni známí spisovatelé té doby se o něm zmiňují. Sv. Polykarp ve svém listu užil jeho myšlenek. Irenej jej nazývá listem velmi hutným. Cituje jej Klemens Alexandrijský, Origenes. Eusebius jej nazývá listem velmi obdivuhodným. Mluví o něm Cyril Jerusalémský, Epiphanius. Sv. Jeroným připomíná, že list byl předčítán na některých místech veřejně. V syrské církvi byl dokonce (spolu s tzv. 2. listem) počítán k novozákonním knihám Písma sv. List poukazem na nedávné pronásledování (za Domitiana) byl podle nejnovějších studií napsán na sklonku vlády císaře Domitiana nebo krátce po jeho smrti asi r. 96. Třebas byl list v křesťanském starověku velmi dobře znám, jeho úplný, řecky psaný text nám zprostředkoval teprve tzv. kodex Jerusalémský z r. 1056 a objevený r. 1873 metropolitou Bryenniem. Až do té doby byl řecký text znám jen z kodexu Alexandrijského z 5. st., ovšem ne úplný, ježto chyběly kapitoly 58-63. V novější době byl objeven i latinský, syrský a dva rozdílné koptické překlady tohoto listu.

Tak zvaný druhý list Klementův je značně kratší a připomíná spíše zlomek listu. Před Eusebiem se o něm nikdo nezmiňuje (Hr E. III, 38,4). Sv. Jeroným (I. c. 15) říká, že list byl starými zavrhován. Někteří badatelé (Hagenau) jej pokládají za průvodní list k Hermovu Pastýři. Harnack uvádí závažné důvody, že list je identický s tím, který poslal římský biskup Soter kolem r. 170 korintské obci (Eusebius H. E. IV,23,11). V syrské církvi byl počítán mezi novozákonní knihy. Je v kodexu Alexandrijském, ovšem až na konci. Od 5. st. se autorství listu přisuzuje sv. Klementu a je řaděn mezi nejstarší církevní spisy.

Obsahem listu je povzbuzení křesťanů k živé víře a mravům - snad nejstarší křesťanské psané kázání - ,aby pohané neměli důvodu k tupení křesťanů a jména Pána.

Za povšimnutí stojí obsah I. listu, který nám ukazuje na způsob vyučování v nejstarších křesťanských dobách. Nauka i napomenutí jsou tu osvětlovány a podkládány starozákonními i novozákonními příklady. Písmo sv. není dílem lidským (k. 45). Je jeden Bůh (k. 46) ve třech osobách (k. 42). Kristus je nad anděly (k. 46), trpí za nás v lidské přirozenosti (k. 49). Nejsme ospravedlňováni svými vlastními skutky moudrosti a zbožnosti, nýbrž povoláním a milostí; spravedlivý se musí stkvít dobrými skutky (k. 32,33). Prikazuje pokání a vyznání se z hříchů (k. 7,8, 51-57). Na vybájeném ptáku fenixu ukazuje naše zmrtvýchvstání. Církev je jedním tělem, jež nesmí být trháno (k. 46); je rozdělena na duchovní a laiky (k. 40,42,44,47,57). Kněžství není původu lidského, nýbrž božského, proto kněží legitimně ustanovení a v úřadě osvědčení nemají být libovolně sesazováni (k. 39). Konečně list ukazuje i na obzvláštní autoritu římského biskupa v době, kdy žil ještě apoštol Jan.

List sv. Klementa Korint'anům

- Boží církev v Římě Boží církvi v Korintě. Skrze našeho Pána Ježíše Krista nechť hojně přebývá ve vás milost a pokoj všemohoucího Boha.

I.

1. Pohromy a protivenství, jež nás tak náhle a rychle za sebou postihly¹, trochu pozdě podle našeho názoru, bratří, obrátily naši pozornost k tomu, co se u vás stalo, k hanebným a odsouzení hodným různicím, které by měly být naprosto cizí vyvoleným Božím a které vyvolalo několik pošetilců a smělců v takové míře, že vaše slavné a věhlasné a všemi lidmi milované hodné jméno bylo velmi potupeno. 2. Kdo totiž, kdo pobyl u vás jako host, nechválil vaši pevnou a stálou víru? Kdo se neobdivoval vaší moudré a opravdové křesťanské zbožnosti? Kdo nemluvil o vaší šlechetnosti a pohostinnosti? Kdo nevelebil vaše dokonalé a jisté poznání? 3. Vždy jste jednali nestranně a vždy zachovávali Boží zákon. Podřizovali jste se svým představeným² a vážili jste si svých kněží. Mladým jste nakazovali, aby byli skromní a zbožní. Ženám jste nakazovali, aby vše konaly s bezúhonnou a svatou svědomitostí a aby své muže milovaly tak, jak jim káže jejich povinnost. Učili jste se spravovat domácnost v míře podřízenosti a vůbec vždy si důstojně vést.

II.

1. Všichni jste byli skromní a nepovyšovali jste se. Raději jste se podřizovali, než abyste druhé podřizovali sobě. Raději jste dávali než přijímali a spokojili jste se tím, co vám dal Kristus, a toho jste si také vážili. Řídili jste se podle jeho slov a stále jste měli na paměti jeho utrpení. 2. Proto vládl mezi všemi hluboký a trvalý mír a nenasytná touha konat dobro, proto byla vylévána na všechny hojnost Ducha Svatého. 3. Se svatou odevzdaností jste zbožně spínali ruce k všemohoucímu Bohu a prosili ho, aby byl milostiv, i když jste se neúmyslně provinili. 4. Ve dne v noci jste mysleli na veškeré bratrstvo a upřímně jste se snažili, aby vyvolení byli spaseni. 5. Nebyli jste zkaženi ani dotčeni duchem světa. Nemstili jste se jeden druhému. 6. Jakákoli hádka a jakýkoli rozbroj byly vám odporné. Naříkali jste nad hříchy bližních. Poklesky bližního byly vašimi poklesky. 7. Nikdy jste nelitovali svých dobrých skutků a vždy jste byli připraveni k dobrému skutku. 8. Ozdobeni nadmíru ctnostným a úctyhodným životem konali jste vše v Boží bázni. Příkázání a slova Pána byla vepsána hluboko do vašeho srdce.

III.

1. Dostalo se vám slávy v bohaté míře, naplnila se však i slova Písma "Jedl a pil, rozšířil se a ztloustl a dupal milovaný"¹. 2. Z toho povstala závist, hněv, rozbroje, spory, nepokoj, rŕznice, zatýkáni. 3. Nečestní povstali proti čestným, neslavní proti slavným, nerozvážní proti rozvážným, mladí proti starým. 4. Pryč je spravedlnost a pokoj, nikdo se nebojí Boha. Víra v Boha se stala krátkozrakou. Nikdo nezachovává Boží zákony ani nežije, jak se sluší na křesťana. Naopak každý jde za vášněmi svého srdce, jejich ovocem je nespravedlnost a hříšná závist, pro níž přišla na svět i smrt.

IV.

1. Je napsáno: "Po jisté době přinesl Kain Hospodinu obětní dar z plodin země. Také Ábel přinesl obět ze svých prvorozených ovcí a z jejich tuku. 2. I shlédl Hospodin na Ábela a na jeho obětní dar, na Kaina však a na jeho obětní dar nashlédl. 3. Proto Kain vzplanul velikým hněvem a zesinal ve tváři. 4. I řekl Hospodin Kainovi: Proč jsi tak vzplanul? A proč máš tak sinalou tvář? Nezhřešil jsi, když jsi sice přinesl řádnou obět, ale

nerozdělil ji spravedlivě? 5. Ustaň! K tobě se obrátí tvůj dar, a ty se ovládni! 6. I řekl Kain svému bratru Ábelovi. Odejďme na pole. Když byli na poli, povstal Kain proti svému bratru Ábelovi a zabil jej"¹. 7. Vidíte, bratří, hněv a závist zavinity bratrovraždy. 8. Kvůli hněvu uprchl náš Otec Jakub před svým bratrem Ezauem². 9. Hněv způsobil, že Josef byl pronásledován až k smrti a že se dostal do otroctví³. 10. Hněv přinutil Mojžíše utíkat z Egypta před králem Faraonem, když slyšel slova svého krajana: "Kdo tě ustanovil nad námi za velitele a soudce? Máš v úmyslu mě zavraždit, jako jsi zabil včera Egyptána?"⁴. 11. Kvůli hněvu Aron a Maria přenocovali mimo tábor pod širým nebem⁵. 12. Hněv přivedl do pekla Dathana a Abirona, poněvadž se znesvářili s Božím služebníkem Mojžíšem⁶. 13. Z hněvu nenáviděli Davida nejen cizinci, ale i sám izraelský král Saul jej z tohoto důvodu pronásledoval⁷.

V.

1. Přestaňme však uvádět staré příklady a přejďme k bojovníkům z nedávné doby. 2. Z hněvu a nenávisti byli pronásledováni největší a nejspravedlivější sloupy církve až k smrti¹. 3. Připomeňme si dobré apoštoly. 4. Pro hněv Petr podstoupil ne jednu či dvě ale nesčetně útrap a mučednickou cestou došel až na místo slávy². 5. Pavel³ pronásledován hněvem a řevnivostí ukázal, že si zasloužil vítěznou odměnu za trpělivost. 6. Sedmkrát byl v poutech⁴, byl vyháněn, kamenován, hlásal Boží slovo na východě i západě. Za svou víru sklídl proto velkou slávu. 7. Po celém světě hlásal spravedlnost a dostal se až k hranicím západu⁵. Před vladaři vydal své svědectví a když odešel z tohoto světa, odebral se na svaté místo dav příklad velmi veliké trpělivosti.

VI.

1. Tyto svaté muže následovalo velké množství vyvolených, kterým hněv způsobil mnohá příkoří a utrpení. Pro nás jsou tím nejkrásnějším příkladem. 2: Z hněvu byly pronásledovány ženy a po způsobu Danaoven a Dirk¹ byly hrozně zneuctěny. Za jejich pevnou víru, ač byly tělesně slabé, se jim dostalo vznešené odměny. 3. Hněv odcizil mužům manželky a změnil výrok o našem otci Adamovi "Toto je nyní kost z mých kostí a tělo z mého těla"². 4. Hněv a řevnivost vyvrátily velká města a zničily velké národy.

VII.

1. Milovaní, napsali jsme to, nejen abychom vás napomenuli, ale abychom i sobě samým si to připomenuli. Jsme totiž na téže aréně a stejný zápas náš čeká. 2. Zanechme však zbytečných a pošetilých starostí, žijeme podle slavného a vznešeného kánonu¹, který nám byl předán. 3. A snažme se poznat, co je před naším Tvůrcem dobré, radostné a příjemné. 4. Pozorně se zadívejme na Kristovu krev a snažme se pochopit, jak je drahá Bohu Otcí. Byla prolita pro naši spásu a celému světu přinesla milost pokání. 5. Projděme všechna pokolení a poznáme pak, že v každém pokolení Pán dopřál místa obrácení těm, kteří se k němu chtěli vrátit. 6. Noe hlásal pokání. Kdo jej uposlechl, byli zachráněni². 7. Jonáš ohlásil Ninivským záhubu³. Oni se obrátili a dosáhli smíru. Prosili Boha a byli zachráněni, třebaže již Bohu nepatřili.

VIII.

1. Služebníci Boží milosti plni Ducha Svatého mluvili o pokání. 2. I sám Pán přísežně prohlásil pokání: "Žiji já, praví Hospodin, nechci smrti hříšníka, spíše pokání¹. A přidal dobrou radu: 3. "Obrat se, dome izraelský, od nepravosti své a řekni synům mého lidu: Kdyby vaše hříchy byly od země až k nebi, kdyby byly ohnivější než červec a černější než hrubý šat ze srsti a kdybyste se obrátili ke mně z celého srdce a řekli 'Otče', budu naslouchat vám jako svatému lidu"². A na jiném místě praví toto: "Omyjte se, očistěte se, odkliděte mi své zlé skutky z očí, přestaňte páchat zlo. Učte se činit dobro. Hledejte práva, hajte ukřivděné, chraňte sirotky, buďte spravedliví ke vdovám. Pojďte, projednejme to spolu, praví Hospodin. A kdyby vaše hříchy byly jako šarlat, zbělím je jako sníh, i kdyby byly jako šarlatové roucho, zbělím je jako vlnu, a kdybyste mne chtěli poslechnout, budete požívat dobrých darů země; kdybyste nechtěli, ani mne neposlechl, stráví vás meč. Tak promluvila Hospodinova ústa³. 5. Chce tedy všechny své milované přivést k pokání, tak stanovil svou všemohoucí vůli.

IX.

1. Proto se podrobme jeho velkolepé a vznešené vůli. Jako prosebníci o jeho smilování a dobrotivost padněme na kolena a prosme o slitování. Zanechme napřed hříšného hněvu a smrtonosné závisti. 2. Pohleďme na ty, kteří si plně zasloužili velkolepé Boží slávy. 3. Vezměme poslušného Henocha, jenž za

svou spravedlnost byl vzat do nebe, aniž se našla stopa po jeho smrti¹. 4. Věrný Noe tím, co učinil, předpověděl světu znovuzrození. Prostřednictvím jeho zachránil Pán živé tvory, kteří svorně vešli do archy².

X.

1. Abrahám, zvaný přítel, byl shledán věrným v tom, že byl poslušen slov Boha. 2. Z poslušnosti odešel ze své země; od svého příbuzenstva i z domu svého otce. Opustil chudou zemi, slabé příbuzenstvo, malý dům a místo toho se mu dostalo příslibení od Boha. Bůh totiž mu praví: 3. " Vyjdi ze své země, od svého příbuzenstva i z domu svého otce do země, kterou ti ukážu. Učiním tě velkým národem, požehnám tě, oslavím tvé jméno. Staň se požehnáním. Požehnám těm, kdo žehnají tobě, prokleji ty, kdo ti zlořečí a v tobě budou požehnány všechny kmeny na zemi"¹. 4. A když odcházel od Lota, pravil mu Bůh: "Rozhlédni se z místa, na němž jsi, pohlédni na sever i na jih, na východ i na moře. Celou tu zemi, kterou vidíš, dám tobě a tvému potomstvu na věky. 5. A tvé potomstvo rozmnožím jako písek země; může-li kdo sečíst písek na zemi, bude moci sečíst i tvé potomstvo. 6. Bůh vyvedl Abrahama ven a řekl mu: Pohled' na nebe a sečti hvězdy, dokážeš-li je spočítat. Tak tomu bude i s tvým potomstvem. Abraham Hospodinovi uvěřil a on mu to připočetl jako spravedlnost"². 7. Pro svou víru a pohostinnost byl mu dán ve stáří syn, kterého z poslušnosti obětoval Bohu na jedné z hor, kterou mu Bůh ukázal.

XI.

1. Lota ze Sodomy zachránila pohostinnost a zbožnost, když bylo celé okolí Sodomy trestáno ohněm a sírou¹. Zřejmě se Pán rozhodl, že neopustí ty, kdo v něho doufají, avšak že ztrestá a pokoří ty kteří se od něho odkláněli. 2. Lotova manželka, která s ním vyšla z města, nesmýšlela ani nejednala jako Lot. Zastavila se. Proměnila se v solný sloup², aby až do dnešního dne bylo všem známo, že váhaví a pochybující o Boží moci jsou výstražným znamením pro všechna, pokolení.

XII.

1. Víra a pohostinnost zachránila Rahab¹, nazývanou též nevěstkou. 2. Když totiž byli posláni synem Naumovým Josuem

vyzvědači, poznal král té země, že přišli prohlédnout krajinu. I vyslal muže, aby je zatkli a usmrtili. 3. Pohostinná Rahab vyzvědače přijala a ukryla v hořejším pokoji pod koudel. 4. Když pak přišli královi vyslanci a řekli: "Přišli k tobě vyzvědači, vyslaní do naší země. Vyveď je, jak přikazuje král", odpověděla jim: "Přišli ke mně muži; jež hledáte, avšak ihned odešli a jsou již na cestě". Při tom ukázala vyslancům opačný směr. 5. Mužům pak řekla: "Velmi dobře poznávám že Pán Bůh vydá toto město. Strach a hrůza z vás pojala obyvatele města. Jakmile se vám podaří dobýt města, ušetřete mne a dům mého otce". 6. "Stane se tak", odpověděli jí, "jak jsi nám řekla. Jakmile tedy poznáš, že jsme přišli, shromáždíš všechny své příbuzné ve svém domě, a budou zachráněni. Kdo by se zdržoval mimo dům, zahyne"¹. 7. A přikázali jí, jaké má dát znamení. Má vyvěsit na svém domě šarlatové roucho. Znamenalo to, že krví Pána budou vykoupeni všichni, kteří věří a doufají v Boha. 8. Vidíte, milovaní, že tato žena měla nejen víru, ale i dar prorokování.

XIII.

1. Bratří, buďme tedy pokornými! Odložme všechnu pýchu, nadutost, závist a hněv. Učiňme tak, jak napsáno. "Nehonosíš se moudrý svou moudrostí ani silný svou silou ani bohatý svým bohatstvím; kdo se chlubí, chlub se v Pánu, vyhledáváje ho a jednaje podle práva a spravedlnosti"¹, říká totiž Duch Svatý. Obzvláště pamatujme na slova Pána Ježíše, jež pronesl, když učil laskavostí a velkodušností. 2. Řekl totiž toto: "Buďte milosrdní, abyste milosrdenství došli; odpouštějte, aby vám bylo odpuštěno; jak jednáte, tak bude jednáno s vámi; jak dáváte, tak bude dáno vám; jak soudíte, tak budete souzeni; jak jste vlídnými, tak budou vlídnými i k vám; jakou mírou měříte, takovou vám bude naměřeno"². 3. S tímto příkazem a s těmito nařízeními se vydejme pokorně na cestu a řiďme se svatými slovy. Duch Svatý totiž praví: 4. "Na koho pohlédnu, ne-li na pokorného a chvějícího se před mými slovy?"³.

XIV.

1. Je tedy spravedlivé a slušné, ctihodní bratří, abychom spíše poslouchali Boha, než abychom šli za těmi, kteří se ve své nadutosti prohlašují za vůdce a jsou původci rozbrojů a odporne žárlivosti. 2. Nejen že trpíme škodu, ale navíc ještě se ocitneme ve velkém nebezpečí, jestliže se bezmyšlenkovitě podvolíme těm, kteří vztahují ruce ke hněvu a rozbrojům, aby nás odvedli

od toho, co je dobré. 3. Bud' me k nim vlídní, jak nám to káže láska a dobrota našeho Stvořitele. 4. "Vlídní budou obyvatelé země a lidé nevinní zůstanou v ní, bezbožní budou z ní vyhlazeni"¹, je psáno. 5. A opět: "Viděl jsem bezbožného velmi zpupného a povýšeného jako cedry libanonské; i šel jsem tudy, a hle, nebylo ho, a hledal jsem jej a nenalezl. Šetří nevinnosti a hled' na poctivost, neboť budoucnost má člověk mírumilovný"².

XV.

1. Připojme se tudíž k těm, kteří upřímně usilují o pokoj, a ne k těm, kteří pokrytecky o míru mluví. 2. Říká se kdesi: "Tento lid mne ctí ústy, srdce jejich je však daleko vzdáleno ode mne"¹. 3. "Ústy dobrořečili, srdcem svým však zlořečili"². 4. Milovali jej svými ústy, svým jazykem však jej obelhávali, srdce nelpělo na něm pevně, aniž věrně šetřili jeho smlouvy³. 5. Skrže toto nechť oněmi prolhané rty⁴; vyhladí Hospodin všechny prolhané rty, vychloubačné, kteří říkají: Jazykem svým zvítězíme, máme své rty, kdo je naším pánem?⁵ 6. Pro bídu nuzných a nářek zubožených nyní povstanu, dí Hospodin, zabezpečím je⁶. 7. Upřímně s ním budu mluvit.

XVI.

1. Kristus patří pokorným, ne těm, kteří se povyšují nad jeho stáde. 2. Žezlo Božího majestátu, Pán Ježíš Kristus nepřišel s okázalou nádherou a domýšlivostí, ač mohl, ale pokorně, jak to o něm řekl Duch Svatý. 3. "Pane", říká, "kdo uvěří naší zprávě? A komu byla zjevena moc ramene Páně? Ohlásili jsme to, ač nechťeli; je jako děťátko, jako kořen ze žíznivé země. Nemá podoby ani slávu. Viděli jsme jej, neměl podobu lidí. Je člověkem v zranění a námaze. Ví, že vytrpí bolest, poněvadž od jeho tváře zneuctěné a odsouzené se odvrátí. 4. Tento bere na sebe naše hříchy a za nás je mučen. A my jsme se domnívali, že právem trpí bolest a ponížení. 5. On však byl raněn pro naše hříchy a zemdlen pro naše nepravosti. Pro náš pokoj dolehly na něho tresty. Jeho slabostí jsme uzdraveni. 6. Všichni jako ovce jsme zbloudili, člověk zbloudil se své cesty. 7. Hospodin jej vydal za naše hříchy, a on neotevřel svých úst. Jako ovce byl veden na popravu, a jako beránek bez hlesu ke stříhači, tak neotevřel svých úst. V pokoře počala jeho spravedlnost. 8. Kdo vyloží jeho původ, když ze země je vzato jeho tělo? 9. Od nepravostí lidu mého je veden na smrt. 10. Budou ho chtít pohřbít s bezbožníky, avšak u bohatce bude pochován, poněvadž neučinil nic špatného, aniž lest byla shledána v jeho

ústech. A Pán jej chce očistit od rány. 11. Přinesete-li obět za hříchy, vaše duše uvidí potomstvo po dlouhé věky. 12. Pán chce jej zbavit duševní bolesti, chce mu ukázat světlo a opatřit jej moudrostí; ospravedlnit spravedlivého, jenž dobře slouží mnohým; a hříchy jejich sám na sebe vezme. 13. Proto bude dědicem mnohého a rozdělí zbraně silných. Proto byla vydána jeho duše smrti a připočten mezi bezbožné. 14. A sám vzal na sebe hříchy mnohých a pro jejich hříchy byl vydán¹. 15. A opět: "Já však jsem červ a ne člověk, potupa lidí, lidský povrhel. 16. Všichni, kdož mne spatřili, vysmáli se mi, mluvili rty, pokyvovali hlavou: Doufal v Hospodina, necht', chce-li, jej vysvobodí"². 17. Vidíte, milovaní bratří, jaký nám byl dán příklad. Byl-li Pán tak pokorný, co učiníme my, kteří jsme se skrze něho dostali pod jeho milosti?

XVII.

1. Snažme se napodobit i ty, kteří oblečeni do kozích a ovčích kůží ohlašovali Kristův příchod. Uvedme proroky Eliáše¹, Elizea² a Ezechiela³ a kromě těchto i ty, kteří vydali to nejlepší svědectví. 2. Velkolepé svědectví vydal i Abraham. Byl nazván Hospodinovým přítelem. Když slyšel Boží slovo, říká pokorně: "Já však jsem prach země"⁴. 3. O Jobovi je toto napsáno: "Job byl spravedlivý, bezúhonný, pravdomluvný, bohabojný, zdržující se všeho špatného"⁵. 4. On však sám žaluje na sebe takto: „Nikdo není čistý od špíny, i kdyby jeho život trval jen jeden den"⁶. 5. Mojžíše nazýval celý národ věrným. Pro jeho službu trestal Bůh Egypt těžkými ranami. Avšak on sám, ač byl tak slavný, nebyl pyšný. U keře, z něhož k němu mluvil Bůh, říká: "Kdo jsem já, že mě posíláš? Mám slabý hlas a pomalý jazyk"⁷. 6. A opět: "Já jsem pára nad hrncem"⁸.

XVIII.

1. A co řekneme o Davidovi? K němu pravil Bůh: "Nalezl jsem muže podle svého srdce, Davida, syna Jesseova, ve věčném milosrdenství jsem jej pomazal"¹. 2. Avšak David říká Bohu: "Smiluj se nade mnou, Bože, podle svého velikého milosrdenství a podle množství svých slitování zahlad' moje nepravosti. 3. Úplně mne omyj od mé nepravosti a od hříchu mého mne očisti; neboť svou nepravost poznávám a hřích můj přede mnou je vždycky. 4. Proti tobě samému jsem se prohřešil a co zlé je před tebou, učinil jsem, abys byl shledán spravedlivým ve svých řečech a abys zvítězil, když býváš

souzen. 5. Nebo, hle, v nepravostech počat jsem byl a v hříších mne počala moje matka. 6. Nebo, hle, upřímnost sis zamiloval, neznámou a skrytou moudrost jsi mi oznámil. 7. Pokrop mne yzopem a budu očištěn; omyj mne a nad sním budu zbělen. 8. Sluchu mému dej veselí a radost, ať zaplesají kosti pokorné. 9. Odvrat své tváře od mých hříchů, a všechny nepravosti moje zahlad'. 10. Srdce čisté stvoř ve mně, Bože, a ducha upřímného obnov v mých útrobach. 11. Nezamítej mne od své tváře a svého svatého ducha neodnímej ode mne. 12. Navrať mi radost z ochrany tvé a duchem statečných mne posilni. 13. Učiti budu hříšníky tvým cestám, a bezbožní se vrátí k tobě. 14. Zbav mne krevní viny, Bože, Bože, má spáso. 15. Můj jazyk se bude radovat z tvé spravedlnosti a rty mé budou zvěstovat tvou chválu. 16. Nebo kdybys chtěl obět, dal bych ji; v zápalných obětech si nelibuješ. 17. Obětí Bohu milou duch zkroušený; srdcem zkroušeným a pokorným Bůh nepohrdne"².

XIX.

1. Z poslušnosti plynoucí pokorné podřízení se těch, kteří vydali svědectví v takovém počtu, se stalo vzorem nejen pro nás, ale i pro pokolení před námi i pro ty, kteří s úctou a opravdově přijali Boží slova. Když jsme se stali účastnými tak četných, velkých a slavných činů, běžme k cíli, jímž je mír, a jenž nám byl od samého počátku vytyčen. Neztraťme s očí Otce a Stvořitele celého světa a važme si jeho velkolepých a nadmíru bohatých darů a dobrodiní pokoje. 3. Mysleme na něho a popatřme očima své duše na jeho velkodušnou vůli. Pohleďme, jak velkoryse projevuje svou dobrotu všemu tvorstvu.

XX.

1. Svou mocí uvedl nebesa v pohyb a ona se mu v pokoji podřizují. 2. Den i noc dodržují jím stanovený běh, aniž si navzájem překážejí. 3. Slunce, měsíc a shluky hvězd podle jeho příkazu svorně a přesně jdou po přikázaných jim drahách. 4. Plodící země podle jeho vůle v určené době skýtá potravu lidem, zvěři a všem na ní žijícím tvorům, nebouří se proti tomu, aniž co mění na jeho rozhodnutích. 5. Týmiž zákony se řídí nevyzpytatelné hlubiny a neznámá podzemí. 6. Spousty vod nezměrného moře podle jeho příkazu nepřekračují hranice jim vymezené. Jednají, jak jim přikázal. 7. "Až sem půjdeš, a vlny tvé se v tobě roztříští"¹, pravil. 8. Pro lidi nepřekročitelný oceán i světy za ním se řídí rozkazy téhož Pána. 9. Jaro, léto, podzim, zima pokojně jdou za sebou. 10. Větry mají svůj pevný řád.

Nikdy nevysychající prameny, stvořené k užítku a zdraví nepřetržitě nastavují lidem své životadárné prsty. I ti nejmenší tvorové svorně a v pokoji žijí pohromadě. 11. Toto všechno ustanovil Tvůrce a Pán všech, aby všechno žilo ve svornosti a míru. Je dobrý ke každému, avšak nejvíce k nám, kteří se utíkáme k jeho milosrdenství skrze Pána Ježíše Krista. 12. Jemu sláva a moc na věky věků. Amen.

XXI.

1. Hleďte, milovaní, aby jeho tak četná dobrodiní nás jednou nesoudila, kdybychom zneužívali toho, co je dobré a příjemné, a nebyli před Boží tváří svorní. 2. Kdesi se totiž říká: „Duch Páně je světlo, pátrající v útrokách života“¹. 3. Pohleďme, jak je blízko a jak mu nezůstane utajeno nic z toho, co mluvíme. 4. Je tedy spravedlivé, abychom jeho vůli nespouštěli ze zřetele. 5. Spíše se prohřešme proti pošetile nerozumným, povýšeným a vychloubačným lidem než vůči Bohu. 6. Mějme v úctě Pána Ježíše, jenž za nás prolil svou krev. Ctěme své představené a važme si starších. Jinochy vychovávejme v Boží bázni. Svě ženy vedme k dobrému. 7. Ať jsou čistých mravů ať jsou trpělivé a nepřetvařují se, mlčením ať dokazují, že umí držet jazyk na uzdě; svou lásku ať projevují stejnou něžností všem, kteří žijí zbožně a v Boží bázni. 8. Děti vychovávejte v Kristu. Nechť se naučí, co znamená u Boha pokora, co zmůže u Boha čistá láska, jak bázeň Boží je něco krásného a velkého a jak chrání všechny, kdo ji s čistou myslí zachovávají. 9. Ten, jehož máme ducha, zná smýšlení i myšlenky. Kdyby chtěl, odňal by nám svého ducha².

XXII.

1. Toto všechno kéž upevní víra v Krista. Kristus sám nás totiž skrze Ducha Svatého vybízí: „Pojďte, děti, poslyšte mne, bázni Pána vás budu učit. 2. Kdo by si nepřál žít, kdo by nechtěl zažít šťastných dnů? 3. Chraň jazyk před zlým a tvé rty ať nemluví lež. 4. Varuj se zlého a čin dobré. 5. Oči Pána shlížejí na spravedlivé a jeho uši jsou nakloněny k jejich prosbám. Tvář Pána se však odvrací od těch, kteří činí zlé, a vyhledá ze země jejich památku. 7. Zvolal spravedlivý a Pán jej vyslyšel a vysvobodil jej ze všech jeho úzkostí. 8. Mnoho je bičů na hříšníka, kdo však v Hospodina doufá, toho milostí zahrnuje“¹.

XXIII.

1. Milosrdný a dobrotivý Otec je laskavý ke všem, kdo jej mají v úctě. Laskavě a dobrotivě poskytuje svou milost těm, kdo k němu přicházejí s pokornou myslí. 2. Nepochybujme o tom a nepohrdejme jeho vznešenými a bohatými dary. 3. Daleko budiž od nás to, o čem mluví Písmo: Ubozí jsou lidé pochybovační, ti, kteří rozpolceni ve své duši říkají: Toto jsme slyšeli již za dnů našich otců, zestárli jsme,' a nic z toho se nám nestalo"¹. 4. Pošetilci, podívejte se na strom, ku příkladu na vinnou révu. Nejprve vyraší, pak vyrostou výhonek, pak listí, pak květ, potom nezralý hrozen, pak zralý hrozen. Vidíte, že teprve za nějakou dobu uzrává plod stromu. 5. Ve skutečnosti velmi nečekaně se splní jeho úrdek, jak dosvědčuje i Písmo. "Záhy přijde a nebude odkládat, a náhle přijde Pán do svého chrámu a svatý, kterého očekáváte"².

XXIV.

1. Uvažme, milovaní, že nám Pán stále poukazuje na budoucí zmrtvýchvstání, jemuž učinil počátek, když vzkřísil z mrtvých Pána Ježíše Krista. 2. Pohleďte, milovaní, jak i v tomto čase existuje vzkříšení. 3. Den a noc nám připomínají vzkříšení z mrtvých. Usíná noc, nastává den, den odchází, přichází noc. 4. Vezměme si plody. Kdy a jak klíčí semeno? 5. Vyšel rozsévač a zasel semena do země. Mrtvá padnou do země a rozpadnou se. Starostlivá péče Boží prozřetelnosti rozpadlá semena znovu vzkřísí, z jednoho semene vyrostou jich mnoho a přinášejí úrodu.

XXV.

1. Pohleďme na zvláštní zjev z východních krajin, z krajin kolem Arábie. 2. Žije tam pták zvaný fénix¹. Tento pták žije 500 let. Když je blízek smrti, udělá si z kadidla, myrhy a jiných vonných rostlin jakousi svatyni, do níž, když přišel jeho čas, vlezte a hyne. 3. Z rozpadávajícího se těla se rodí jakýsi červ a živí se tělem mrtvého ptáka. Pak mu narostou křídla. A když zmohutněl, zdvihne onu jakousi jeskyni, kde jsou kosti jeho předka. Tyto kosti vezme a letí s nimi z Arábie až do Egypta do Heliopole. 4. Ve dne mohou všichni vidět, jak u slunečního oltáře pokládá kosti a odlétá zase pryč. 5. Kněží ze zápisů shledávají, že se pták vrátil po pěti stech letech.

XXVI.

1. Podle mého názoru velmi obdivuhodně nám na tomto ptáku ukazuje Stvořitel všeho tvorstva, že vzkřísí k životu ty, kteří mu zbožně a věrně sloužili. 2. Kdesi se totiž říká: "I vzbudíš mne a já se ti vyznám; usnul jsem a měl jsem sen, probudil jsem se, poněvadž ty jsi se mnou"¹. 3. A Job: "Vzkřísíš mé tělo, to jež vše vytrpělo"².

XXVII.

1. S takovou důvěrou necht' se naše duše oddají Tomu, jenž věrně plní, co slíbí, a jenž je spravedlivý ve svých soudech. 2. Ten, jenž přikázal nelhat, sám jistě nebude lhát. Kromě lži není totiž u Boha nic nemožného¹. 3. Necht' tedy v nás znovu vzplane jeho víra. Uvažme, že všechno je mu blízko. 4. Slovem jeho majestátu všechno povstalo a slovem může zase všechno zbořit. 5. "Kdo smí mu říci: Co jsi učinil? Aneb kdo smí se postavit na odpor moci jeho síly?"² Učiní vše, kdy chce a jak chce a nic nezanicne z toho, co nařídil. 6. Všechno vidí a nic nezůstane skryto jeho nařízení. "Nebesa hlásají slávu a sílu jeho, obloha zvěstuje dílo jeho rukou. Den dni výmluvně o tom hovoří a noc noci dává tu poučení. Nejsou to slova ani tlachy, jejichž hlasů by nebylo možno slyšet"³.

XXVIII.

1. Když tedy to všechno vidí a slyší, mějme před ním bázeň. Aby jeho milosrdenství nás chránilo na posledním soudu, zanechme nečistých přání po špatných skutcích. 2. Kdo totiž z nás může uniknout před jeho mocnou rukou? Kdo přijme některého z jeho zběhů? Kdesi v Písmě je napsáno: "Kam mohu zajít a kam se uteču před tvou tváří? Vstoupím-li na nebesa, jsi tam; odejdu-li na nejzazší kraj země, je tam tvá pravice; jestli si lehnu do pekel, je tam tvůj duch"¹. 4. Kam by tedy kdo mohl odejít nebo utéci před tím, jenž je všude?

XXIX.

1. Přistupme tedy k němu se zbožnou duší, s čistýma a neposkrvněnýma rukama. Milujme dobrotivého a milosrdného svého Boha, jenž si nás vyvolil¹. 2. Je totiž napsáno: "Když

Nejvyšší národy rozdělával, když syny Adamovy rozlučoval, ustanovil hranice národů podle počtu Božích andělů. Údělem Pána se stal jeho lid Jakubův, dědictvím jeho Izrael"². 3. A na jiném místě: "Hle, Pán si vybírá národ ze středu národů, jako člověk si vybírá prvotiny ze svého mlatu; a vzejde z onoho národa jen to nejsvětější"³.

XXX.

1. Staňme se dědici toho, co je svaté. Učiňme vše pro naši svatost¹. Varujme se pomluvy, hříšného a nečistého objímání, opilství, pobuřování, žádostivosti, ohavného cizoložství, odporné pýchy. 2. Bůh se staví proti pyšným, pokorným však dává milost². 3. Připojme se k těm, kterým je Bůh nakloněn. Bud' me svorní, pokorní zdrženliví, nepomlouvejme, neosočujme, neospravedlňujme se slovy, ale skutky. 4. "Kdo mnoho mluví, mnoho uslyší; či nedomnívá se mluvka, že je spravedlivý? 5. Požehnaný zrozený z ženy a krátkého života. Nebud' mnohomluvný"³. 6. Chvalme Boha, nikoli sebe. Bůh nenávidí samochválu⁴. 7. Jiní ať svědčí o našich dobrých skutečích, jak tomu bylo u našich spravedlivých otců. 8. Drzost, domýšlivost a opovážlivost jsou vlastnosti, jimž Bůh zlořečí. Spravedlnost, pokora a mírnost jsou vlastnosti těch, jimž Bůh žehná.

XXXI.

1. Snažme se dosáhnout jeho požehnání. Pohleďme na některé cesty, po nichž se nám dostává požehnání. Připomeňme si události z počátku dějin. 2. Proč otec Abraham dostal požehnání? Zdaž ne proto, že ve víře jednal spravedlivě a miloval pravdu?¹ 3. Izák se rád dal obětovat, poněvadž důvěřoval. 4. Jakub pokorně odešel ze své země kvůli bratrovi. Odešel sloužit k Labanovi; a bylo mu dáno za to 12 žezel Izraele².

XXXII.

1. Každý, kdo jasně uvažuje, poznává velkolepost Božích darů, daných Jakubovi. Od Jakuba pocházejí kněží, levité a všichni, kteří slouží Božimu oltáři. Od něho podle těla pochází Pán Ježíš. Od něho králové, vladaři a judští knížata. Ani ostatní žezla nejsou méně slavná, ježto mu Bůh slíbil, že "tvé pokolení

bude tak hojně jako nebeské hvězdy"¹. 3. Všichni tedy se stali slavnými a velkými ne sami od sebe ani svými skutky ani spravedlivým jednáním, ale že Bůh tak chtěl"². 4. Ani my, povolání jeho vůlí v Kristu Ježíši nejsme ospravedlňováni sebou samými ani svou moudrostí ani svým důmyslem ani zbožnými skutky, jež jsme vykonali zbožným srdcem, nýbrž vírou, kterou všemohoucí Bůh od věčnosti všechny ospravedlnil"³. Jemu budiž sláva na věky věků. Amen.

XXXIII.

1. Co tedy, bratří, učiníme? Přestaneme konat dobro, zanecháme lásky? Bože, nedopusť, aby se tak stalo u nás. Rádi a ochotně a rychle vykonejme každý dobrý skutek. 2. I Stvořitel a Pán všech se raduje ze všech svých skutků, ze všeho, co učinil. 3. Ve své všemohoucnosti ustavil nebesa a v nepochopitelné své moudrosti je ozdobil. Zemi oddělil od vody ji obklopující a postavil ji na základech své vůle. Svým rozkazem přikázal, aby po ní pobíhala zvířata. I moři a tvorům v moři vymezil ve své moci pole působnosti. 4. K tomu všemu člověka, obzvláště nad jiné vynikajícího a rozumem ostatní tvorby převyšujícího stvořil svými svatými a bezúhonnými rukama ke svému obrazu. 5. Bůh totiž praví toto: "Učiňme člověka, aby byl našim obrazem podle naší podoby. I stvořil Bůh člověka, muže a ženu je stvořil". 6. Po dokončení toho všeho se zaradoval, požehnal jim a řekl: "Množte se a naplňte zemi"¹. Hle, všichni spravedliví se skvěli dobrými skutky. I sám Pán se zaskvěl dobrými skutky a měl z toho radost. 8. Jestliže máme takový příklad, bez váhání plňme Boží vůli a co nejudlivněji konejme dílo spravedlnosti.

XXXIV.

1. Poctivý dělník s čistým svědomím přijímá chléb za svou práci, lenoch a pobuda se nepodívá svému zaměstnavateli přímo do očí. 2. Konejme tedy rádi dobré skutky, ježto všechno pochází od Boha"¹. 3. Upozorňuje nás na to. "Hle, Pán, a mzda jeho před ním, aby každému odměnil podle jeho skutků"². 4. Vybízí nás tedy, abychom z celého svého srdce v něho věřili, abychom nebyli lenochy ani pobudy, jedná-li se o dobrý skutek. 5. Naše sláva a důvěra budiž v něm. Podřídme se jeho vůli. 6. Písmo totiž říká: "Desetitisíce desetitisíců stálo před ním a tisíce tisíců sloužili jemu a volali: Svatý, svatý Hospodin zástupů, celá země je plná jeho slávy"³. 7. I my všichni jednomyslně a svorně jako jedněmi ústy prosme vroucně Boha o účastenství na

jeho velmi slavných příslibech. 8. Praví totiž: "Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na lidské srdce nevstoupilo, co připravil těm, kteří jej milují"⁴.

XXXV.

1. Milování, jak oblažující a jak úžasné jsou Boží dary. 2. Je to nesmrtelný život, sláva ve spravedlnosti, pravda ve svobodě, víra, v důvěře, vytrvalost ve svatosti. Toto známe již dnes. 3. Co je tedy připraveno těm, kteří jej milují? Jen Stvořitel a věčný Otec nejsvětější ví, kolik je toho krásného. 4. Abychom dostali slíbené dary, snažme se být mezi těmi, kteří očekávají Boha. 5. Jak se to stane, milování? Když bude naše smýšlení pevně zakotveno v Bohu. Když budeme usilovat o to, co je mu milé a příjemné. Když budeme konat to, co odpovídá jeho vůli. Když půjdeme cestou pravdy a oprostíme se od jakékoli nespravedlnosti, špatnosti, zisťnosti, žádostivosti, nepřátelství, lsti, pomlouvání, nadávání, nenávisti vůči Bohu, pýchy, vychloubání, domýšlivosti, nepohostinnosti. 6. Kdo takové věci činí, takové Bůh nemá rád. A nejen ty, kdo toto činí, ale i ty, kdo s nimi souhlasí¹. 7. Písmo totiž říká: "Hříšníkovi pak pravil Bůh: Proč mluvíš o mých přikázáních a mou úmluvu bereš do svých úst? 8. Ty, jenž nenávidíš kázeň a házíš slova má na sebe. Uvidíš-li zloděje, běžíš s ním, s cizoložníky se bratříš; ústa tvá oplývají zlobou a jazyk tvůj osnuje lsti; usedáš se svým bratrem a nadáváš mu, a syna své matky urážíš. 9. Toto jsi páchal a já jsem mlčel; myslil sis, nespravedlivče, že jsem jako ty. 10. Kárám tě a postavím tě před svou tvář. 11. Pochopte to, kdo zapomínáte na Boha, aby vás neuchvátil jako lev, a nebylo by nikoho, kdo by ti pomohl. 12. Obět chvály mne oslaví, a tam je cesta, na níž ukážu spásu Boží"².

XXXVI.

1. Milování, to je cesta, na níž nacházíme spásu, Ježíše Krista, velekněze našich obětí, ochránce a pomocníka v naší slabosti¹. 2. Skrze něho upírejme zrak do nebeských výšin. Skrze něho jako v zrcadle hledme do bezúhonné a vznešené Boží tváře. Skrze něho byly otevřeny oči našeho srdce. Skrze něho naše nerozumná a zatemnělá mysl rozkvétá do světla. Skrze něho chtěl Vládce, abychom se podíleli na nesmrtelném poznání. ON "je odleskem jeho slávy, tím vznešenější se stal nad anděly, čím znamenitější jméno zdědil než oni"². 3. Je totiž napsáno toto: "Jenž činí posly svými větry a svými sluhy žhnoucí oheň"³. 4. U svém Synu praví Pán: "Syn ty jsi můj, já dnes jsem tě zplodil;

požádej a dám ti národy v majetek a v tvé vlastnictví končiny země"⁴. 5. "Zasedej po mé pravici, dokud nedám nepřátele za podnož tvým nohám"⁵. 6. Kdo jsou těmi nepřáteli? Lidé zlí a lidé, kteří se staví proti jeho vůli.

XXXVII.

1. Ctihodní bratří, pod praporem Božích přikázání vytáhněme do boje a nepřestaňme bojovat¹. 2. Pomysleme na vojáky, kteří slouží pod našimi veliteli, jak spořádaně a poslušně plní rozkazy. 3. Nejsou všichni vrchními veliteli ani tisícíky ani setníky ani padesátníky či nižší hodnosti, přesto každý podle své hodnosti plní rozkazy krále a vojevůdců. 4. Velcí nemohou být bez malých, ani malí bez velkých². Všichni jsou jaksi spojeni a v tom je ta užitečnost. 5. Uved'me za příklad naše tělo. Hlava bez nohou není nic, ani nohy bez hlavy. I ty nejmenší údy našeho těla jsou nutné a potřebné pro celé tělo. Všechno dýchá jedním dechem, všechno se navzájem podřizuje, a pak je zdrávo celé tělo³.

XXXVIII.

1. Nechť je tedy v Kristu Ježíši zachráněno celé tělo. Podříd' se každý svému bližnímu podle milosti, kterou dostal od Boha. 2. Silný pečuj o slabého, slabý měj v úctě silného. Bohatý bud' štědrý k chudému. Chudý dobrořeč Bohu, že dal bohatému, poněvadž jeho prostřednictvím dostáváš, když máš nedostatek. Moudrý ať neukazuje svou moudrost slovy, ale dobrými skutky. Pokorný ať se nechválí sám, ale ať jej chválí jiný. Cudný ať se nehonosí svou cudností, ale ať si uvědomí, že jiný mu dal dar sebeovládání. 3. Uvažme tedy, bratří, jací a kdo jsme to přišli na svět; z jakého hrobu temného nás přivedl na svět náš Tvůrce a Stvořitel a jakými dary nás obdařil ještě před naším zrozením. 4. Když tedy toto všechno máme od něho, musíme mu za to děkovat. A jemu budiž sláva na věky věků. Amen.

XXXIX.

1. Nerozvážní, nerozumní a neukázněni se nám pošklebují a vysmívají. Ve své domýšlivosti si myslí, že jsou něco více než my. 2. Co zmůže smrtelník, co je síla člověka zrozeného ze země? 3. Je napsáno: "Jeho zjev jsem nerozeznal, avšak slyšel jsem v tichu hlas. 4. Bude smrtelník čistý před Pánem či bude

muž spokojen se svými činy, nemůže-li věřit svým služebníkům, shledává-li nepoctivost i na andělech?¹ 5. Ani nebe není čisté před ním. Tím spíše ti, co přebývají v hliněných domech a jsou z téže hlíny. Hrál si s nimi jako s červem a než se setká ráno s večerem, už budou rozdraceni. Zahynuli, poněvadž si nemohli pomoci². 6. Odvrhl je, a zahynuli, poněvadž nebyli moudří³. 7. Zavolej o pomoc, uslyší-li tě někdo, či spatříš-li některého ze svatých andělů. Nerozumného totiž zahubí hněv, poštilého usmrtí nenávisť. 8. Spatřil jsem, jak nerozumní porážejí kmeny, avšak jejich příbytek byl ihned zničen. 9. Necht' jsou jejich synové daleko od spásy. Necht' jsou potrestáni před dveřmi slabých. A nikdo je nevysvobodí. To je připraveno jim, spravedliví však budou mít jistotu. nebudou však vysvobozeni špatnými"⁴.

XL.

1. Když je tedy nám toto jasné a když jsme nahlédli do hloubi Božího poznání, jsme povinni ve stanovené době konat vše, co Pán přikázal. 2. Přikázal konat oběti i pobožnosti ne nerozvázně, ne bez patřičného pořádku, avšak ve stanovené době a hodině. 3. Kde a prostřednictvím koho je chce konat, to stanovil sám svou nejvyšší vůlí. Vše má být konáno s opravdovou zbožností, aby to bylo jemu příjemné. 4. Blažení, kdo konají obět ve stanovené době; ti jsou mu milí. Nechybují, kdo zachovávají zákony Pána. 5. Předepsány jsou úkony veleknězi, určen je úkon kněžím, i levité mají svou službu. Laik je vázán předpisy určenými pro laiky¹.

XLI.

1. Bratří, každý z nás, jak mu určuje jeho hodnost, necht' svědomitě koná bohoslužbu, ať nepřekračuje při své službě stanovený řád. 2. Bratří, ne všude, nýbrž jen v Jerusalemě jsou konány oběti¹ ustavičné, prosebné či za hříchy a provinění. Ani tam však nejsou konány na kterémkoli místě, nýbrž vpředu u oltáře, když napřed velekněz a výše uvedení služebníci prohlédli přinesenou obět. 3. Ti, kteří jednají proti Božímu přání, jsou potrestáni smrtí. 4. Vidíte, bratří, čím většího poznání jsme hodni, tím většímu nebezpečí jsme vystaveni.

XLII.

1. Za hlasatele evangelia nám ustanovil Pán Ježíš Kristus apoštoly. Ježíš Kristus zase byl poslán od Boha. 2. Tedy Kristus od Boha, apoštolové od Krista. Obojí v krásném řádu podle Boží vůle. 3. Apoštolové když tedy přijali příkaz učit a když zmrtvýchvstáním Pána Ježíše Krista nabyli jistoty a po seslání Ducha Svatého byli v Božím slově utvrzeni, vyšli hlásat příchod Božího království. 4. Kázali po vesnicích i městech. Tam věřícím ustanovili za biskupy a jáhny¹ své první žáky, jež z vnuknutí Ducha Svatého uznali za vhodné tohoto úřadu. 5. Toto nebylo ničím novým. Již před dávnými časy je psáno o biskupech a jáhnech. Písmo kdesi říká toto: "Ustanovím biskupy jejich ve spravedlnosti a jáhny jejich ve víře"².

XLIII.

1. Co na tom divného, že ti, které Kristus pověřil tímto úkolem, ustanovovali k takovému dílu shora uvedené. Vždyť i blažený Mojžíš "věrný služebník v celém domě"¹ zaznamenal ve svatých knihách vše, co mu bylo přikázáno. Jej následovali ostatní proroci, kteří dosvědčovali, co on v zákoně nařídil. 2. Mojžíš totiž, když vznikl spor o kněžství a když se rody mezi sebou hádaly, komu z nich se má dostat takového vyznamenání, rozkázal dvanácti kmenovým knížatům, aby přinesli hole s vyznačeným jménem. Vzal hole, svázal je, zapečetil prsteny knížat a uložil je na Božím oltáři do archy úmluvy². Pak zavřel schránku a klíče zapečetil a stejným způsobem i dvířka. 4. A řekl jim³. Ctihodní bratří, kterého kmene se hůl zazelená, ten kmen Bůh vyvolil ke kněžství a své službě. 5. Ráno zavolal všechen Izrael, 600 000 mužů, a ukázal kmenovým knížatům pečetě. Pak otevřel stánek úmluvy a přinesl hole. Hůl Aronova se nejen zelenala, ale měla i plod. 6. Co myslíte, milovaní? Nepředpověděl Mojžíš tímto budoucnost? Ano, avšak učinil tak proto, aby v Izraeli nevznikly spory a aby bylo oslaveno jméno pravého a jediného Boha. Jemu budiž sláva na věky věků. Amen.

XLIV.

1. I naši apoštolové věděli skrze našeho Pána Ježíše Krista, že kvůli biskupskému úřadu vzniknou spory. 2. Proto obdařeni darem dokonalé předvídavosti ustanovili shora jmenované a pak také ustanovili, aby po jejich smrti převzali jejich službu další osvědčení muži. 3. O těch, kteří byli ustanoveni od apoštolů a o dalších, kteří byli s vědomím církve od nástupců apoštolů ustanoveni a kteří

slouží Kristově stádcí rádi, pokorně, neohroženě a ne řemeslně a jimž všichni po dlouhou dobu dávají nejlepší vysvědčení, soudíme, že jsou nespravedlivě zbavováni úřadu. 4. Nebudeme mít malý hřích, jestliže zbavujeme biskupského úřadu ty, kteří rádi a bezúhonně konali svou povinnost. 5. Blahoslavení kněží, kteří dříve působili a již zemřeli plodnou a svatou smrtí. Ti již nemusí mít strach, že je někdo odstraní z určeného jim místa. 6. Víme totiž, že jste některé zbavili důstojné služby, ač ji bezúhonně vykonávali.

XLV.

1. Bratří, usilujte horlivě o vše, co vede ke spáse¹. 2. Nahlédněte do Písem, v nichž je pravda a jsou psány Duchem Svatým². 3. Vězte, že nic nespravedlivého ani nesprávného v nich není napsáno, ani tam neshledáte, že zbožní muži vyháněli spravedlivé. 4. Byli spravedliví pronásledováni, ale ne od spravedlivých. Byli kamenováni, ale od bezbožných. Byli zabíjeni, ale od ničemných a od těch, kteří se dali strhnout nespravedlivým hněvem. 5. A oni se při tom statečně drželi. 6. Bratří, co odpovíte na toto: Hodili Daniela do lví jámy, kteří se báli Boha³? 7. Zavřeli do ohnivě pece Ananiáše, Azariáše a Misaela ctitelé velmi vznešeného kultu Nejvyššího⁴? Nikoli. Kdo jsou ti, co to páchali? Odporní a všeho špatného schopní lidé vydali na smrt zbožné a bezúhonné Boží služebníky. Nevěděli, že Nejvyšší je obhájcem i ochráncem těch, kteří s čistým svědomím uctívají nejvznešenější jméno Boha. A tomu budiž sláva na věky věků. Amen. 8. Kdo vytrvali v důvěře, dostali údělem slávu a čest, Bůh je povýšil a zapsal v knize na věčnou památku. Amen.

XLVI.

1. Bratří, následujte takovýchto příkladů. 2. Je totiž psáno: "Připojte se ke svatým, poněvadž kdo se k nim připojí, budou posvěceni"¹. 3. A na jiném místě: "S nevinným mužem budeš nevinný, s vyvoleným vyvolený a s úskočným úskočný"². 4. Připojme se tedy k nevinným a spravedlivým. Ti jsou Božími vyvolenými. 5. Proč jsou mezi vámi sváry, hněv, spory, rozbroje?³ 6. Což nemáme jednoho Boha, jednoho Krista a jednoho Ducha lásky vylitého na nás, a jedno povolání v Kristu?⁴ 7. Proč trháme a ničíme Kristovy údy? Proč se bouříme proti vlastnímu tělu? Proč jsme tak nerozumní, že zapomínáme, že jsme jeden údem druhého? Pamatujme na slova Ježíše, našeho Pána. 8. "Běda člověku onomu", řekl, "lépe by mu bylo,

kdyby se nenarodil, než aby jednoho z mých vyvolených pohoršil; lépe by mu bylo, kdyby mu byl zavěšen mlýnský kámen na jeho hrdlo a pohroužen do moře, než aby pohoršil jednoho z mých maličkých"⁵ 9. Vaše roztržka mnohé z vás změnila, mnozí zmalomyslněli, mnozí zaváhali a nás všechny zarmoutila. A ta roztržka u vás trvá dosud.

XLVII.

1. Čtete list blaženého apoštola Pavla. 2. Co vám napsal hned na počátku svého evangelia¹? 3. Opravdu z vnuknutí Ducha svatého napsal vám list o sobě, Kéfovi a Apollovi. Již tehdy jste měli sklon k roztržkám. 4. Avšak tehdy to nebylo tak zlé. Přiklonili jste se totiž k apoštolům jako nejlepším svědkům a k muži jimi doporučenému. 5. Podívejte se však, kdo nyní vás rozeštval a kdo zneuctil slávu široko známé vaší bratrské lásky. 6. Milování, je to hanba a velká hanba a je nedůstojné křesťana slyšet, že nejspolehlivější a starobylá korinská církev zásluhou jednoho či dvou lidí se bouří proti kněžím. 7. A toto se nedostalo jenom k našemu sluchu, nýbrž i k těm, kteří smýšlí jinak než my. Vaší vinou je tupeno jméno Pána a vám samým hrozí nebezpečí.

XLVIII.

1. Odstraňme to rychle, vrhněme se k nohám Pána a v pláči jej prosme, aby nám milostivě odpustil a nastolil v nás znovu vznešenou a bratrskou lásku. 2. Brána spravedlnosti je branou do života. "Otevřte mi brány spravedlnosti; vejdu do nich a budu slavit Hospodina. 3. Tato je brána Hospodina, spravedliví vejdu do ní"¹, je psáno. 4. Když je tedy mnoho bran otevřených, je rovněž otevřena brána spravedlnosti, brána Kristova. Blažení, kdo do ní vcházejí, kdo neohroženě jdou cestou svatosti a spravedlnosti. 5. Věř, měj schopnost poznávat měj schopnost vystihnout správný smysl, buď' poctivý. 6. Čím kdo si o sobě více myslí, tím musí být pokornějším a tím více musí vyhledávat to, co prospívá všem a ne pouze jemu.

XLIX.

1. Kdo miluje Krista, nechť zachovává Kristovy příkazy. 2. Kdo může vylíčit pouto Boží lásky? 3. Kdo je schopen vylíčit její velkolepou krásu? 4. Výše, do níž nás láska povznáší, je

nevyzpytatelná. 5. Láska nás spojuje s Bohem, láska přikrývá množství hříchů¹, láska všechno snáší, láska všechno přetrpí. V lásce není nic nečistého, nic pyšného. Láska nezná sporů, láska nehledá sváry, láska všechno spojuje². V lásce dozráli všichni vyvolení Boží, bez lásky není Bohu nic milé. 6. V lásce nás přijal Pán, z lásky k nám podle Boží vůle dal svou krev za nás Ježíš Kristus, náš Pán, za naše tělo, duši za naši duši.

L.

1. Vidíte, milovaní, jak láska je něco ohromně obdivuhodného a její krásu nelze vylíčit. 2. Kdo může takto milovat kromě těch, které Bůh uznal za hodné této lásky? Modleme se, prosme jeho milosrdenství, aby naše láska byla bezúhonná, bez lidských chyb. 3. Všechna pokolení od Adama až do našich dnů zanikla, avšak ti, kteří Boží milostí až do své smrti nepřestali takto milovat, ti jsou mezi svatými, a uvidíme je, až přijde Kristovo království. 4. Je totiž napsáno: "Vejděte do komůrek maličko, na chvílku, dokud nepřejde hněv a rozhořčení mé; a vzpomenu dobrého dne a vyvedu vás z vašich hrobů"¹. 5. Milovaní, jsme blažení, jestliže ve svornosti a lásce plníme Boží příkazy, poněvadž pro lásku budou nám odpuštěny hřichy. 6. "Blažení, jimž byly odpuštěny nepravosti a jimž byly prominuty hřichy; blažený muž, jemuž Pán nebude přičítat hřích a na jehož ústech není klamu"², říká Písmo. 7. Toto blahoslavenství nad Božími vyvolenými vyslovil náš Pán Ježíš Kristus. Jemu sláva na věky věků. Amen.

LI.

1. V čemkoli jsme tedy chybili a cokoli špatného jsme udělali následkem úkladů některého ze špatných andělů, snažme se, aby nám to bylo odpuštěno. A ti, kteří byli původci bouře a rozbrojů, by se měli zamýšlet nad společnou naší nadějí. 2. Kdo totiž žije v Boží bázni a strachu, raději budou trpět, raději se dají potupit, než aby se tak stalo bližnímu. 3. Pro člověka je totiž lépe vyznat se ze svých hříchů než zatvrdit své srdce, jako se zatvrdilo srdce těch, kteří se bouřili proti Božímu služebníkovi Mojžíšovi. Známe jejich trest. 4. Vstoupili do pekel živí a smrt se na nich bude pást. 5. Faraó, jeho vojsko a egyptští představení, vozy i vozkové nebyli potopeni pro nic jiného, než že po znameních a zázracích daných jim prostřednictvím Božího služebníka Mojžíše zůstali pošetile neoblomní¹.

LII.

1. Bratří, Pán, jenž nikoho nepotřebuje, vládne nad všemi. Nic nechce, jen naše vyznání. 2. Vyvolený David říká: "Vyznám se Pánu. To bude Hospodinu milejší než obětovat býka, než obětovat dobytče s kopyty a rohy. Uvědomte si to, ubožáci, a radujte se"¹. 3. A opět: "Přines Bohu obět chvály a plň Nejvyššímu své sliby. Vzývej mne ve dni soužení, vysvobodím tě, a budeš mne oslavovat. 4. Obětí Bohu milou je zkroušený duch"².

LIII.

1. Milovaní, znáte a dobře znáte Písmo svaté a vnikli jste do Božích slov. Tímto listem jsme vám to jen připomenuli. 2. Když Mojžíš vystoupil na horu, kde se 40 dní a 40 nocí postil, řekl mu Bůh: "Mojžíši, Mojžíši, sestup rychle dolů. Tvůj lid, který jsi vyvedl z Egypta, zhřešil; brzy opustili cestu, kterou jsem jim ukázal, ulili si modlu býčka"¹. 3. I řekl mu Hospodin: "Mluvil jsem k tobě jednou, dvakrát: viděl jsem tento lid; má tvrdou šíji; nech mne, ať jej zničím, a vyhladím jeho jméno pod nebem a tebe ustanovím praotcem národa, jenž bude větší a silnější než tento"². 4. A Mojžíš: "Ne, Pane! Odpust hřích tomuto lidu, nebo vymaž mne z knihy živých"³. 5. Ó nepřekonatelná dokonalosti! Svobodně mluví služebník k Pánu, žádá pro lid odpuštění. Žádá, aby zemřel s nimi.

LIV.

1. Kdo je mezi vámi tak ušlechtilý, tak soucitný, pln takové lásky? 2. Vystup a řekni: Vznikl-li kvůli mně svár, hněv, rŕznice, odejdu odtud; odejdu pryč, chcete-li a udělám vše, co přikáže lid, jen když Kristovo stádce bude žít v klidu se svými kněžími. 3. Kdo toto učiní, získá si u Krista velkou slávu a všude jej pohostinně přijmou. "Neboť Hospodinova je země i s tím, co ji plní"¹. 4. Toto učinili a činí, kdo žijí Božím životem, a nikdy toho nelitují.

LV.

1. Uveďme ještě příklady ze života národů. Mnozí králové a vladaři v době moru napomenuti věštbou volili smrt, jen aby svou krví zachránili občany. Mnozí odešli z vlastních měst, jen aby zachránili šíření sporů. 2. Víme také, že mnozí mezi vámi šli do vězení, aby druhé mohli vykoupit. Mnozí se dali do

otroctví a za výkupné živili druhé. 3. Mnohé ženy posíleny Boží milostí vykonaly hodně hrdinských činů. 4. Blažená Judit¹ za obklíčení města si vyžádala na starším lidu, aby směla jít do nepřátelského ležení. 5. Pro lásku k vlasti a k obklíčenému Lidu vydala se v nebezpečí, a Bůh vydal Holoferna do rukou ženy. 6. Do nemalého nebezpečí se vydala Ester v pevné víře zachránit od záhuby dvanáct kmenů Izraele. V postu a pokání prosila vševědoucího Pána, věčného Boha. A on když viděl její pokornou duši, zachránil lid, kvůli němuž se vydala do nebezpečí².

LVI.

1. Modleme se tedy i my za ty, kteří mají nějaký hřích, aby jim byla dána milost pokory podvolit se ne vám, ale Boží vůli. Jestliže takto budeme za ně prosit Boha a svaté a budeme-li k nim laskaví, jistě to přinese ovoce. 2. Milování, napomínejme se vespolek. Nad tím se nikdo nemusí pohoršovat. Je krásné navzájem se napomínat. Spojuje nás to s Boží vůlí. 3. Duch Svátý totiž říká toto: "Citelně mne Hospodin pokáral a vydal mne smrti¹. 4. Neboť koho miluje Bůh, toho kárá a bičuje každého syna, jehož přijímá². 5. Pokárá mne, praví, spravedlivý v milosrdenství a bude mi činit výtky; olej hříšníků však nezamastí mou hlavu"³. 6. A opět: "Blažený člověk, kterého Bůh trestá; neodmítej tedy pokárání Všemocného. On působí bolest, ale též obváže rány. 7. Co rozdrtí, vyléčí svou rukou. 8. Z šesti soužení tě vysvobodí, v sedmi nezasáhne tě nic zlého. 9. Vykoupí tě ze smrti v čas hladu a za války z moci meče. 10. Ukryje tě před bičem jazyka, nebudeš se bát, až přijde zhouba. 11. Vysměješ se nespravedlivým a ukrutným a nebudeš mít strach před divokými šelmami. 12. Divá zvěř ti dá pokoj. 13. Pak poznáš, že v pokoji je tvůj dům, život ve tvém stanu neutrpí škodu. 14. Poznáš, že se tvé pokolení velmi množí, že tvých dětí jako úroda na poli. 15. Vejdeš do hrobu jako zralý plod včas sklizený či jako stoh obilí včas svezený"⁴. 16. Vidíte, milování, jak jsou chráněni ti, které Pán trestá. Jako dobrý otec vychovává nás svou svatou přísností k laskavosti.

LVII.

1. Vy, kteří jste původci rozbrojů, podrobte se tedy kněžím, změňte smýšlení a skloňte kolena svých srdcí. 2. Naučte se podřizovat. Odložte nadutost a pyšnou domýšlivost svého jazyka. Je lépe pro vás, abyste byli v Kristově stádcí malými než ve světě zdánlivě slavnými a byli při tom zbaveni Kristovy

naděje. 3. Největší Moudrost praví toto: "Hle, pronesu k vám řeč svého ducha a uvedu vám ve známost svá slova. 4. Protože jsem volala, a vy jste odmítali, domlouvala, a vy jste toho nedbali, že jste nedbali mé rady, že, jste neuposlechli mých napomenutí, budu se smát nad vaší záhubou, budu mít radost, až na vás přijde zkáza, až na váš přikvačí hrůza jako ničivá bouře a vaše bída se přizene jako vichřice či až na vás přijde soužení a tíseň. 5. Budete mne volat, a já vás nevyslyším. Budou mne hledat špatní, a nenaleznou mne, poněvadž nenáviděli moudrost a nedali přednost bázni před Hospodinem, ani nechťeli uposlechnout mých rad a mým napomenutím se vysmívali. 6. Proto budou jíst plody své cesty a budou syceni svou hříšností. 7. Budou zabiti, poněvadž páchali křivdy na maličkých, výslech zahubí bezbožné. Kdo však mne uposlechl, může být klidný a odpočívat bez obavy, že se mu stane něco zlého"¹.

LVIII.

1. Uposlechněme tudíž svatého a slavného Božího jména a sťezme se hrozeb, jež pronesla k neposlušným Moudrost. Když usposlechneme nejsvětějšího jména Božího majestátu, obdržíme přibýtek u Boha. 2. Přijměte naši radu a nebudete litovat. Žije Bůh, žije Pán Ježíš Kristus i Duch Svatý, víra a naděje vyvolených. Kdo pokorně, opravdu ochotně a bez váhání splnil Bohem daná nařízení a přikázání, ten bude zařazen a připočten mezi zachráněné skrze Ježíše Krista, skrze něhož budiž mu sláva na věky věků. Amen.

LIX.

1. Neuposlechnou-li někteří napomenutí pronesených našimi ústy, ať si uvědomí, že se řítí do nemalé záhuby: 2: My však na tom žádnou vinu neponeseme. Budeme prosit, aby Stvořitel všeho zachoval v celém světě neporušený počet vyvolených Božích skrze svého milovaného Syna Ježíše Krista, skrze nějž nás povolal ze tmy do světla, z nevědomosti k poznání slavného jeho jména.

3. Důvěřujeme ve tvé jméno. Tys původcem všeho stvoření. Otevřel jsi oči našeho srdce, abychom tebe poznali. Tys jediný nejvyšší mezi nejvyššími, svatý mezi svatými. Pokořuješ pýchu pyšných, maříš záměry národů. Povyšuješ pokorné a ponižuješ pyšné. Obohacuješ a ochuzuješ, zabíjíš i dáváš život. Tys jediným dobrodincem duší a Bohem všeho stvoření,

Tys ochráncem v nebezpečí se ocitnuvších,
zachránce beznadějných.

Tys Tvůrce a ochránce každé duše.

Rozmnožuješ národy na zemi a vyvolil sis ty, kteří tě milují
skrze Ježíše Krista, svého milovaného Syna, skrze něhož jsi nás
poučil, posvětil a vyznamenal.

4. Prosíme tě, Pane, pomáhej nám a ochraňuj nás, zachraň ty z
nás, kteří se ocitli v tísní,
slituj se nad pokornými, pozdvihni klesající, pomoz potřebným,
uzdrav nemocné,
zbloudilé z tvého lidu vrat na správnou cestu, nasyť hladové,
vysvobod' naše vězně,
povzbud' slabé, posilni nerozhodné, aby všichni poznali, že Ty
jsi jediný Bůh a Ježíš Kristus že je Tvým Synem a my tvým
lidem a ovcemi tvého stáda.

LX.

1. Tys svými zákony zjevil trvalý řád světa, Tys, Pane, položil
základy světa.

Jsi věrný ke všem pokolením, spravedlivě soudíš. Jsi
obdivuhodně silný a vznešený,
moudře tvoříš a rozumně uchovááš, co jsi stvořil.

Jsi dobrý k zachráněným a věrný těm, kteří tobě důvěřují. Jsi
milosrdný a soucitný.

Odpust nám naše špatnosti, nespravedlnosti, hříchy a provinění.

2. Nepočítej každý hřích svých služebníků a služebnic. Očist nás
očistou pravdy a ved' naše kroky, abychom zbožně konali; co je
dobré a příjemné před Tebou a před našimi vládci. 3. Pane, ukaž
svou tvář, abychom mohli konat dobro. Chraň nás mocnou
rukou, chraň nás svou mocnou paží před každým hříchem, zbav
nás všech, kteří nás bezdůvodně nenávidí.

4. Dej svornost a pokoj nám i všem obyvatelům země,
jako jsi dal našim otcům, když tě zbožně a vroucně prosili.

Dej, abychom byli poslušni Tvého všemohoucího a
nejvznešenějšího jména i našich knížat a vládců.

LXI.

1. Našim vladařům a vůdcům na zemi dal jsi, Pane, ze své
velkolepé a nevypravitelné moci vládnout, abychom se jim
podřídili a neprotivili se Tvé vůli.

Dej jim, Pane, zdraví, pokoj, svornost, pevnost, aby spravedlivě
z Tvé moci vládli.

2. Ty nebeský Pane, věčný Králi, dáváš lidským synům slávu i

čest i moc nad poddanými země. Řid', Pane, milostivě jejich vůli, aby dobře a spravedlivě jednali před Tebou, aby z Tvé moci vládli v pokoji, míru a svatosti.

3. Tebe, jenž jediný můžeš dát tato a ještě větší dobra, velebíme skrze velekněze a ochránce našich duší Ježíše Krista, skrze něhož budiž Tobě sláva a moc nyní i po všechna pokolení a na věky věků. Amen.

LXII.

1. Sdostatek jsme vám, ctíhodní bratří, napsali o tom, co se týká naší úcty Boha a toho, co je nejprospěšnější těm, kteří chtějí zbožně a spravedlivě žít. 2. O víře, pokání, pravé lásce, vytrvalosti, zdrženlivosti a trpělivosti jsme se zmínili na každém řádku. Připomenuli jsme, že se Bohu musíte líbit svou spravedlností, pravdou a velkodušností, že nesmíte vzpomínat na zlé, že se musíte navzájem milovat a žít v trvalém a upřímném pokoji. Takto i výše uvedení naši otcové naši zalíbení u Otce, Boha a Tvůrce, a u všech lidí. 3. Připomenuli jsme to rádi, poněvadž dobře víme, že píšeme zbožným a ušlechtilým mužům, kteří znají slova Božího učení.

LXIII.

1. Je tedy dobře, abychom povzbuzeni těmito a takovými příklady sklonili své šíje a podřídili se vůdcům našich duší a zanechavše malicherných sporů dostali se bez jakékoli poskvrny k nám vytyčenému cíli. 2. Uděláte nám velkou radost, jestliže poslechnete, co jsme vám z vnuknutí Ducha Svatého napsali, a jestliže na naši prosbu o pokoj a svornost, uvedenou v tomto listě zanecháte neoprávněného hněvu. 3. Poslali jsme zbožné, skromné a od mládí do stáří mezi vámi bezúhonně žijící muže. Ti podají svědectví o vás i o nás. 4. Učinili jsme tak proto, abyste věděli, že jsme se všemožně snažili a snažíme vás co nejdříve smířit.

LXIV.

1. Kéž všemohoucí Bůh a Pán duše i celého světa, jenž vyvolil Pána Ježíše Krista a jenž skrze něho nás vybral mezi vyvolený lid, dá každé duši jeho jménu milou víru, bázeň, pokoj, trpělivost, shovívavost, vytrvalost, čistotu a poslušnost skrze velekněze a našeho obhájce Ježíše Krista. Skrze něho budiž

Bohu sláva, vznešenost, moc a čest nyní i po všechny věky věků. Amen.

LXV.

1. Naše posly Klaudia Efeba a Valeria Bitoma¹ spolu s Fortunatem² pošlete k nám brzy zpět v pokoji a s radostnou zprávou. Kéž by nám oznámili, že byl sjednán velmi vytoužený mír, a my se mohli zaradovat z klidu u vás. 2. Milost Pána našeho Ježíše Krista s vámi a se všemi povolányými od Boha skrze něho. Skrze něho budiž Bohu sláva, čest, moc síla a věčné panování od věků na věky. Amen.

Klementa Korint'anům list I.

Poznámky

Add I.

- 1) Za císaře Domitiana (81-96) a sice na sklonku jeho vlády.
- 2) Představení tamní křesťanské obce, ježto se nejednalo o politickou, nýbrž náboženskou roztržku.

Add III.

- 1) Deut. 32,15

Add IV.

- 1) Gen. 4,3-8
- 2) Gen. 27,41 n
- 3) Gen. 37
- 4) Epoxd. 2,14
- 5) Num. 12

6) Nahtan, jeho bratr Abiron a ještě několik. všichni z kmene Ruben, byli za vzpuru proti Mojžíšovi pohlceni zemí.

7) Král. 19 n

Add V.

1) tj. Petr a Pavel

2) Místo Petrovy smrti neuvádí, poněvadž to Korint'anům bylo dobře známo.

3) Větší pozornost tu věnuje sv. Pavlovi než sv. Petru, poněvadž Korint'ané znali Pavla jako zakladatele své křesťanské obce. Sv. Pavel přišel do Korinta na své druhé apoštolské cestě na jaře r. 53, spolu se Silvanem a Timothejem tu založil kvetoucí křesťanskou obec a pobyl zde půl druhého roku. Byl proto velmi znám nejen u křesťanů, ale i nekřesťanů a někteří čtenáři tohoto listu mohli být ještě Pavlovými pamětníky.

4) Že byl sv. Pavel sedmkrát v okovech, o tom se nezmiňuje ani sám Pavel (2 Kor. 11, 22 n) ani sv. Lukáš ve Skutcích.

5) Hranicemi západu čili světem končícím na západě považoval starověk (Philostrates, Strabo) pobřežní kraje západní Evropy. Sv. Pavel zřejmě splnil svůj úmysl jít do Španělska, jak se o tom zmiňuje v listě Římanům (15,28).

Add VI.

1) Danaovny byly dcery mýtického krále řeckého Danaa a musily v podsvětí za trest nosit vodu do dřevé kádě. Dirké byla manželkou rovněž mýtického krále řeckého Lykose Thébského a za trest byla přivázána býku za rohy a usmýkána. Že křesťanky byly mučeny za císaře Nerona dosvědčuje nejen starokřesťanská literatura (Acta Perpetuae et Felicitatis; Acta Theclae; Eusebius, Historia eccl.), nýbrž i pohanský římský spisovatel Tacitus.

2) Gen. 2,23

Add VII.

1) tj. učení Ježíše Krista, předané jak písemně tak ústně. Římská církev užívala pro to výrazu "Regula nostrae traditionis".

2) Gen 6,8 (2 P 2,5)

3) Jonas 3 (Mt. 12,41)

Add VIII.

1) Ezech. 33,11

2) Shrnuto z různých míst Písma sv: (Ezech. 18,30; 33,12; Ž 102,10,11; Izai. 1,18; Jer. 3,19)

3) Izai. 1,16-20

Add IX.

1) Gen. 5;24 (Žid. 11,5)

2) Gen. 6,8; 7,1 (Id. 11,7; 2 P 2,5)

Add X.

1) Gen. 12,1-3

2) Gen. 13,14,15; 25,5,6

Add XI.

1) Gen. 19 2 P 2,6,7) - Americký archeolog r. 1951 píše o této události: Pečlivé prozkoumání literárních, geologických a archeologických svědectví vede k závěru, že zničená města (Sodoma, Gomorra) ležela v území, které je nyní potopeno v

pomalu stoupajících jižních vodách Mrtvého moře. Zničilo je zemětřesení pravděpodobně doprovázené expolsemi, blesky a hořícími ze země vycházejícími plyny; pravděpodobný rok katastrofy je r. 1900 př. Kr., tedy v době Abrahamově (Werner Keller, Und Bibel hat doch recht r. 1955, str. 87).

2) Zmiňuje se o tom též římský spisovatel Tacius (Annales V, 7) i vrstevník sv. Klementa židovský historik Josefus Flavius (Antiquitates I,11,4). Dle dohadů moderních archeologů mohlo to být v pohoří zvaném Džebel Usdun (je v tom zachováno původní jméno Sodoma) u Mrtvého moře, jež ve své délce 15 km a 45 metrové výšce je z valné části složeno z čistých solných krystalů. Jestliže i dnes kolem Mrtvého moře se všechno v krátké době potáhne vrstvou soli, mohla být Lotova žena při oné katastrofě, kterou Bůh seslal, velmi záhy pokryta vrstvou soli.

Add XII.

1) Josue 2 (Jak. 2,55; Žid. 11,31)

Add XIII.

1) Jer. 9,23,24 (IKor. 1,31; 2 Kor. 10,17)

2) volně citováno z Lk 6,36-38; Mt. 6,12-15; 7,1,2,12

3) Izai. 66,2

Add XIV.

1) Přísl. 2,21,22

2) Ž. 36,35-37

Add XV.

1) Izai 29,13 (Mr 7,6)

- 2) Ž. 61,5
 - 3) Ž. 77,36
 - 4) Ž. 30,19
 - 5) Ž. 11,4-5
 - 6) Ž. 11,6
-

Add XVI.

- 1) Izai. 53,1-12
 - 2) Ž. 21,7-9
-

Add XVII.

- 1) Eliáš byl činný za krále Achaba (R. 876-54 př. Kr.). Prorokoval několikaleté sucho jako trest za to, že Achab povraždil několik kněží. Musil před králem uprchnout do pouště, kam mu krkavec přinášel chléb a maso. Když vyschl potok, z něhož pil, odstěhoval se do Sidonu ke vdově Sareptě, již mimo zázračné opatření mouky a oleje v době sucha a hladu vzkřísil i mrtvého syna.
- 2) Elizeus byl Eliášovým nástupcem v prorockém úřadě kol r. 850 př. Kr.
- 3) Ezechiel byl r. 597 př. Kr. odvečen s 11 000 Židy do zajetí v Babylonii a byl tam o 4 roky později povolán k prorockému úřadu, v němž setrval asi do r. 571 př. Kr. Zviklanou víru svých krajanů posiloval poukazováním na Boží věrnost. Jeho proroctví je částí Písma sv.
- 4) Gen. 18,27
- 5) Job 1,1
- 6) Job 14,4,5
- 7) Exod. 3,11; 4,10

8) citace čerpána pravděpodobně ze starozákonního apokryfu Mojžíšovo nanebevzetí

Add XVIII.

1) Ž. 88,21 (Sk. 13.22)

2) Ž. 50,3-19

Add XX.

1) Job 38,11

Add XXI.

1) Přísl. 20.27

2) Žid. 4,12

Add XXII.

1) Ž. 13, 12-18, 20

Add XXIII.

1) Jak. 1,8 a 2 P 3,3,4. Slova vzata spíše z nějakého apokryfu.

2) Žid. 10,37 - Habac. 2,3; Malach. 3,1

Add XXV.

1) O existenci tohoto bájného ptáka (ptáka ohniváka) věřili i Herodot (II, c. 73), Tacitus (Annales 4,28), Plinius (Hist. nat. X

c. 2). Ať již tomu sv. Klement věřil či nevěřil, velmi vhodné využil vybájeného způsobu ptákového života jako názorného obrazu našeho zmrtvýchvstání.

Add XXVI.

1) Ž. 27,7; 3,6

2) Job. 19,26

Add XXVII.

1) Žid. 6,18

2) Moudr. 12,12; 11,22

3) Ž. 18,2-4

Add XXVIII.

1) Ž. 138,7-10

Add XXIX.

1) Tim. 2,8

2) Deut. 32,8,9

3) Spojeno z Deut. 4, 34; Num. 18,27; 2 Paralip. 31,14; Ezech. 48,12; Deut. 14,2

Add XXX.

1) 1 P 1,15,16

- 2) Přísl. 3,34; Jak. 4,6; 1 P 5,5
 - 3) Job 11,2,3
 - 4) Ř. 2,29 1 Kor. 4,5; 2 Kor. 10,17,18
-

Add XXXI.

- 1) Jak. 2,21
 - 2) Gen. 28
-

Add XXXII.

- 1) Gen. 22,17
 - 2) 2 Tim. 1,9; Tit. 3,5
 - 3) Víra je základem ospravedlnění, avšak bez skutků neospravedlňuje (viz kap. 9-20 a 30). Ospravedlněním tu myslí jako Pavel (1 Kor. 6,11; Ř. 3,2-30) celou ekonomii spásy.
-

Add XXXIII.

- 1) Gen 1,26,27
-

Add XXXIV.

- 1) Ř. 11,36; 1 Kor. 8,6
 - 2) Izai. 40,10; 62,11 (Zjev. 22,12)
 - 3) Daniel 7,10; Izai. 6,2
 - 4) Kor. 2,9
-

Add XXXV.

- 1) Ř. 1,29-32
 - 2) Ž. 49,16-23
-

Add XXXVI.

- 1) Žid. 4,15; 8,1-3
 - 2) Žid. 1,3,4
 - 3) Ž. 103,4 (Žid. 17)
 - 4) Ž. 27,8 (Žid. 1,5)
 - 5) Ž. 109,1 (Žid. 1,13)
-

Add XXXVII.

- 1) Stejná myšlenka u sv. Pavla (1 Tim. 6,12; 2 Tim. 2,3,4; 2 Kor. 10,3,4; Ef. 6,11-17)
 - 2) Plato, Leges X
 - 3) 1 Kor. 12,12-31; Ř. 12,4
-

Add XXXIX.

- 1) Job 4,16-18
 - 2) Job 15,15; 4,19,20
 - 3) Job 4,21
 - 4) Job 5,1-5
-

Add XL.

1) Novopalestinští Židé používali výrazu "laik", aby označili toho, který nepatří do rodu Leviova či příbuzenstva Aronava. V křesťanské literatuře je tohoto výrazu poprvé užito zde u sv. Klementa. Laikem byl ten, kdo nezastával žádný z duchovních úradů.

Add XLI.

1) Sv. Klement tu má na mysli i patrné židovskou liturgii (v jeho době jerusalémský chrám byl již zbořen), která nadále existovala. Jerusalémská oběť je vzorem pro novozákonní oběť.

Add XLII.

V této a dvou dalších kapitolách ukazuje sv. Klement na původ duchovní moci představených církve a zdůvodňuje, proč se tak stalo.

1) Jestliže tu nevidíme tak přesné vyznačení tří skupňů duchovní moci (biskup-kněz-jáhen), jak to vidíme o několik let později u sv. Ignatia Antiochijského, nelze to považovat za negaci kněžství, mezistupně mezi jáhnem a biskupem. I když zde mluví jen o biskupech a jáhnech, na jiných místech mluví o presbyterech jako o představených církve. Biskup byl také a to hlavním představeným křesťanské obce. Ve jménu biskupa slučuje tudíž obsah biskupské i kněžské služby. V počáteční církvi, kdy byl počet věřících malý, stačil ovšem na duchovní vedení křesťanské obce jen biskup a na starost o hmotné potřeby věřících jáhen.

2) Nepřesná citace Izai. 60,17

Add XLIII.

1) Num. 2,7 (Žid. 3,5)

2) Num 17

3) Není v Písmu. Sv. Klement to pravděpodobně převzal ze židovské tradice.

Add XLV.

- 1) 1 P. 3,13; Gal. 4,17,18
 - 2) Dnešní výraz pro toto: Inspirovaná kniha
 - 3) Dan 6,15
 - 4) Dan. 3,19 n
-

Add XLVI.

- 1) Slova nejsou v Písmě sv.
 - 2) Ž. 17,26,27
 - 3) Jak. 4,1
 - 4) Ef. 4,4-6; 1 K 8,6
 - 5) spojeno Mt. 26,24 a Lk 17,2
-

Add XLVII.

- 1) Zmínka a Apollovi a Kéfovi by nasvědčovala na 1. list, který napsal Korint'ánům.
-

Add XLVIII.

- 1) Ž. 117,19,20
-

Add XLIX.

1) 1 P 4,8; Jak. 5,20

2) 1 K 13,1-7

Add L.

1) Izai.26,20 (slova "vyvedu vás z vašich hrobů" mají obdobu v Ezech. 37,12).

2) Ž. 31,1,2 (Ž 4,7,8)

Add LI.

1) Exod. 14

Add LII.

1) Ž. 68,31-33

2) Ž. 49,14,15

Add LIII.

1) Exod. 32,7-10

2) Deut. 9,12-14

3) Exod. 32,32

Add LIV.

1) Ž. 23,1

Add LV.

- 1) Judit 8. Historické jádro by spadalo do vlády perského krále Artaxerxa III. (359-338 př. Kr.). Judit odvážně vnikla do vojenského tábora Holofernova, usmrtila jej a tím zachránila židovský národ před pohromou.

 - 2) Ester 7,8. Historické jádro této události spadá do doby perského krále Xerxa (486-465 př. Kr.). Ester zachránila židovský národ před pronásledováním v Persii.
-

Add LVI.

- 1) Ž. 117,18

 - 2) Přísl. 3,12 (Žid. 12,6)

 - 3) Ž. 140,5

 - 4) Job 5,17-26
-

Add LVII.

- 1) Přísl. 1.23-33
-

Add LIX - LXI.

Překrásná modlitba, v níž se spojuje prvek starozákonní a pozdně židovský s helenistickým.

Add LXV.

- 1) Poněvad' císař Caligula, Klaudius i Nero pocházeli z rodu Klaudiů a manželka císaře Klaudia pocházela z rodů Valeriů, domnívají se někteří (Lightfoot, St. Clemens), že Klaudius Efebos a Valerius Bito pocházeli z císařského rodu. Pravděpodobněji to byli, jak dosvědčuje jejich druhé řecké jméno, propuštění otroci, kteří mohli být ve službách císařského dvora.

2) Fortunatus by mohl být i oním, které sv. Pavel doporučoval Korint'ánům jako svého spolupracovníka (1 Kor. 16,17).
